

Sygn. akt V KK 504/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **A. M.**

skazanego z art. 178 § 1 i 4 k.k. w zb. z art. 180 a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 30 grudnia 2020 r.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego – na korzyść

od wyroku Sądu Rejonowego w O.

z dnia 9 października 2019 r., sygn. akt VII K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę A. M. przekazuje Sądowi
Rejonowemu w O. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

A. M. został oskarżony o to, że w dniu 18 stycznia 2019 r. w O. przy ul. A., prowadził w ruchu lądowym pojazd mechaniczny w postaci samochodu marki Renault o nr rej. (...) znajdując się w stanie nietrzeźwości, mając 2, 8 promila alkoholu we krwi, będąc uprzednio prawomocnie skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w Z. z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt VII K (...), za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, a także w tym samym czasie i

miejscu kierował pojazdem po drodze publicznej nie stosując się do decyzji Starosty k. z dnia 8 marca 2010 r. o nr (...) o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami silnikowymi, tj. o popełnienie czynu z art. 178a § 1 i § 4 k.k. w zb. z art. 180a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Rejonowy w O. wyrokiem z dnia 9 października 2019 r., sygn. akt VII K (...):

I. uznał A. M. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, to jest przestępstwa z art. 178a § 1 i p 4 k.k. w zb. z art. 180a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 37a k.k. wymierzył mu karę 1 roku i 8 miesięcy ograniczenia wolności zobowiązując go na podstawie art. 35 § 1 k.k. do wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cel społeczny wskazany przez Sąd w postępowaniu wykonawczym w wymiarze 30 godzin miesięcznie;

II. na podstawie art. 43a § 2 k.k. zobowiązał A. M. do uiszczenia świadczenia pieniężnego w wysokości 10 000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej;

III. na podstawie art. 42 § 3 k.k. orzekł wobec niego środek karny zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio;

IV. na podstawie art. 627 k.p.k. zasądził od A. M. na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe wysokości 300 złotych tytułem opłaty i 70 złotych tytułem wydatków (k. 84 akt VII K (...) SR w O.).

Powyższy wyrok, nieskarżony przez strony, uprawomocnił się w dniu 16 października 2019 r. bez postępowania odwoławczego.

Kasację od tego wyroku złożył Prokurator Generalny. Zaskarżył go w całości na korzyść skazanego i zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 178a § 4 k.k. poprzez jego wadliwe zastosowanie i uznanie, że A. M. był wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości pomimo, iż stanowiący przesłankę surowszej kwalifikacji czynu wyrok Sądu Rejonowego w Z. z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt VII K (...), uległ zatarciu, co implikowało konieczność przyjęcia kwalifikacji z art. 178a § 1 k.k., wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi

Rejonowemu w O..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego wniesiona na korzyść A. M. jest oczywiście zasadna, w rozumieniu przepisu art. 535 § 5 k.p.k.

Trafnie podnosi Prokurator Generalny w uzasadnieniu kasacji, że z treści art. 178a § 4 k.k. wynika, iż warunkiem odpowiedzialności za przestępstwo w nim określone jest uprzednia prawomocna karalność sprawcy za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za jedno z przestępstw określonych w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 k.k. popełnionych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo dopuszczenie się prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że przepis ten cechuje niejednorodny charakter normatywny, gdyż pierwsza jego część wyraża instytucję nadzwyczajnego obostrzenia kary, polegającą na specyficznej recydywie w zakresie przestępstw komunikacyjnych, natomiast druga część tego przepisu określa typ czynu zabronionego, bowiem okoliczności w nim wskazane związane są ściśle z oceną społecznej szkodliwości czynu sprawcy, który prowadząc pojazd mechaniczny w stanie nietrzeźwości lub odurzenia, nie tylko narusza podstawowe zasady bezpieczeństwa w komunikacji, ale ponadto, niewykonując wcześniej orzeczonego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, okazuje lekceważenie dla wyroków sądowych, naruszając tym samym autorytet wymiaru sprawiedliwości (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2012 r., sygn. akt I KZP 22/11, OSNKW 2012, z. 1, poz. 6). W doktrynie prezentowane jest stanowisko, iż przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. jest typem kwalifikowanym do przestępstwa z art. 178a § 1 k.k., a w zakresie jego popełnienia w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego za przestępstwo – także do przestępstwa z art. 244 k.k. (por. R. Stefański, Ustawowe zaostrzenie represji za przestępstwa komunikacyjne, Prokuratura i Prawo 2010, Nr 7 – 8 , s. 11, P. Nowak, Charakter normatywny art. 178a § 4 k.k. oraz art. 244 k.k. a zatarcie skazania, Paragraf na Drodze 2013, Nr 8, s. 13 – 19).

Dla przypisania odpowiedzialności sprawcy, na podstawie art. 178a § 4 k.k., za czyn popełniony w warunkach owej „recydywy w zakresie przestępstw komunikacyjnych,” niezbędne jest dokonanie poprawnych ustaleń co do uprzedniej jego karalności w zakresie typów wskazanych w tym przepisie, opartych, w razie potrzeby, także na analizie akt postępowań wykonawczych w sprawach, w których zapadły wyroki skazujące go za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwa określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego.

Sąd Rejonowy w O. w zaskarżonym wyroku przypisał A. M. popełnienie występku z art. 178a § 4 k.k. wskazując w jego opisie, że był on wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości przez Sąd Rejonowy w Z. wyrokiem z dnia 13 marca 2012 r., w sprawie o sygn. akt VII K 339/11. Odpis tego wyroku znajduje się na k. 26 akt sprawy, informacja o tym skazaniu zamieszczona jest także w danych z Krajowego Rejestru Karnego (k. 9 - 10). Powyższe nie zwalniało jednak Sądu Rejonowego w O. z obowiązku dokonania, w realiach sprawy, prawidłowych ustaleń, odnośnie czynu zarzucanego A. M., w kontekście wyczerpania wszystkich znamion występku z art. 178a § 4 k.k., zwłaszcza znamienia „uprzedniego prawomocnego skazania za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości”, które przecież nie istnieje, gdy skazanie uległo zatarciu.

Tymczasem, jak słusznie podnosi Prokurator Generalny, Sąd Rejonowy w O. oparł się wyłącznie na odpisie wyroku wydanego w dniu 13 marca 2012 r. przez Sąd Rejonowy w Z., w sprawie o sygn. akt VII K (...). Mocą tego orzeczenia A. M. został uznany za winnego popełnienia czynu z art. 178a § 1 k.k., za który została mu wymierzona kara jedenastu miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres trzech lat próby. Orzeczono też wobec niego środek kamy w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres trzech lat. Nadto nałożono świadczenie pieniężne w kwocie pięciuset złotych. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 11 kwietnia 2012 r. (odpis wyroku - k. 26, dane o karalności - k. 9 -10). Co istotne, ani w okresie próby, ani w okresie sześciu miesięcy od jej zakończenia nie doszło do zarządzenia wykonania tej

orzeczonej kary pozbawienia wolności. Z informacji o osobie z Krajowego Rejestru Karnego wynika wprawdzie, że postanowieniem z dnia 3 kwietnia 2013 r. zarządzono wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności, ale w dniu 24 czerwca 2013 r. powyższe postanowienie zostało uchylone (dane o karalności k. 9)

Zgodnie zaś z treścią art. 76 § 1 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r., skazanie ulegało zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby, a w § 2 tego artykułu wskazano, że jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę lub środek karny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed ich wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem ich wykonania.

Prokurator Generalny trafnie zatem zauważa, że wyznaczony wymienionym wyrokiem okres próby upłynął w dniu 11 kwietnia 2015 r., zaś dalszy sześciomiesięczny okres upłynął w dniu 11 października 2015 r. Z kolei trzyletni, liczony od daty uprawomocnienia się wyroku skazującego, okres trwania środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, upłynął w dniu 10 kwietnia 2015 r., zaś świadczenie pieniężne zostało przez A. M. uiszczone w dniu 3 czerwca 2013 r. (k. 18 załącznika do protokołu oględzin akt sprawy Sądu Rejonowego w S. o sygn. II K 160/19 w postaci uwierzytelnionej kopii informacji z dnia 24 października 2019 r.)

Biorąc powyższe pod uwagę należałoby zatem przyjąć, że do zatarcia skazania w niniejszej sprawie, zgodnie z treścią art. 76 § 1 i 2 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r., doszło z dniem 11 października 2015 r. tj. wraz z upływem sześciomiesięcznego okresu, o jakim mowa w art. 75 § 4 k.k. Przy czym wskazać trzeba, że przed tą datą, z dniem 10 kwietnia 2015 r., wykonany został środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych, zaś w dniu 3 czerwca 2015 r. wykonane zostało świadczenie pieniężne.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że fakt zatarcia z mocy prawa wcześniejszego prawomocnego skazania za przestępstwo określone w art. 178a § 1 k.k. lub wymienione w art. 178a § 4 k.k., zaistniały w dacie wyrokowania co do popełnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., uniemożliwia przyjęcie odpowiedzialności sprawcy na podstawie art. 178a § 4 k.k., także wtedy, gdy do popełnienia tego czynu doszło przed upływem okresu

niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2012 r., sygn. akt IV KK 59/12, OSNKW 2013, z. 1, poz. 3).

Należy jednak podkreślić, że do zatarcia skazania w sprawie Sądu Rejonowego w Z. o sygn. akt VII K 339/11, doszło już po dniu 1 lipca 2015 r., czyli w okresie gdy art. 76 k.k. uzyskał nowe brzmienie. Do zatarcia skazań na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania stosuje się również unormowanie z art. 108 k.k. Z tego przepisu zaś jasno wynika, iż jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej nie pozostających w zbiegu przestępstw, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań. Nie bez znaczenia pozostaje też treść intertemporalnego przepisu art. 21 ustawy nowelizacyjnej z dnia 20 lutego 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 396), w myśl którego do skazań prawomocnymi wyrokami wydanymi przed dniem 1 lipca 2015 r. (a wyrok z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt VII K 339/11, jest takim wyrokiem) w kwestii zatarcia skazania stosuje się przepisy Kodeksu karnego w brzmieniu nadanym ustawą nowelizacyjną chyba, że okres zatarcia skazania upłynął przed wymienioną datą, wówczas zatarcie skazania następuje z dniem 1 lipca 2015 r. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 listopada 2016 r., sygn. akt V KK 265/16, LEX nr 2148674, przyjął, iż zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r., skazanie prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania zapadłe przed 1 lipca 2015 r., jeśli do tego czasu nie nastąpiło jego zatarcie, ulega po tej dacie zatarciu, po myśli art. 76 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od wejścia w życie wskazanej ustawy nowelizacyjnej, a więc przy zastosowaniu instytucji z art. 108 k.k. Z uwagi na fakt, że wobec A. M. zapadł kolejny wyrok Sądu Rejonowego w Z. z dnia 8 kwietnia 2015 r., sygn. akt VII K 1089/13 (uprawomocnił się on w dniu 15 kwietnia 2015 r.) szczególnego znaczenia nabiera, w świetle powyższego, analiza, także z tego punktu, kwestii zatarcia skazania. Mocą wskazanego orzeczenia A. M. za czyn z art. 284 § 2 k.k. została wymierzona kara sześciu miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres trzech lat próby, kara grzywny w wysokości pięćdziesięciu stawek dziennych po dziesięć złotych każda, przy czym na poczet kary grzywny został zaliczony okres rzeczywistego pozbawienia wolności w

sprawie, oraz środek - wówczas karny - w postaci obowiązku naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonego. Odpis powyższego wyroku, w uwierzytelnionej kopii znajduje się na k. 67 załączników do protokołu oględzin akt sprawy Sądu Rejonowego w Z. o sygn. akt VII K 1089/13. W jego pkt. 5 zawierającym rozstrzygnięcie o zaliczeniu, na podstawie art. 63 § 1 k.k., na poczet orzeczonej kary grzywny okresu rzeczywistego pozbawienia wolności A. M. w tej sprawie stwierdzono, że kara grzywny zostaje uznana za wykonaną w całości. Wyznaczony tym wyrokiem okres próby upłynął w dniu 15 kwietnia 2018 r., zaś dalszy sześciomiesięczny okres upłynął w dniu 15 października 2018 r. Grzywna, jak już wyżej wskazano, została uznana za wykonaną w całości, zaś obowiązek naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonego został spełniony przez A. M. w dniach 9 i 22 lutego 2017 r. (k. 93 - 94. k. 96. k. 97 załączników do protokołu oględzin akt sprawy Sądu Rejonowego w Z. o sygn. akt VII K 1089/13).

Należy zatem podzielić stanowisko Prokuratora Generalnego, że przy zastosowaniu art. 108 k.k., zakładającego dopuszczalność tylko jednoczesnego zatarcia wszystkich skazań, do zatarcia skazania w sprawie o sygn. akt VII K (...) Sądu Rejonowego w Z., w której A. M. został skazany za występki z art. 178a § 1 k.k., doszło z dniem 15 października 2018 r., czyli przed datą czynu będącego przedmiotem osądu w sprawie o sygn. akt VII K (...) Sądu Rejonowego w O..

Biorąc powyższe pod uwagę, należy zatem uznać, że brak było, w realiach niniejszej sprawy, podstaw do przyjęcia zaostrzonej odpowiedzialności A. M., określonej w art. 178a § 4 k.k., gdyż w dacie orzekania uprzednie skazanie uległo już zatarciu. Tym samym, Sąd Rejonowy w O. dopuścił się rażącego naruszenia wskazanego przepisu prawa karnego materialnego. Należy zgodzić się z Prokuratorem Generalnym, że to opisane rażące naruszenie prawa materialnego, miało istotny wpływ na treść zaskarżonego kasacją prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w O. z dnia 9 października 2019 r., sygn. akt VII K (...), albowiem doprowadziło do niewłaściwej, w realiach sprawy, subsumpcji czynu przypisanego A. M. pod przepis art. 178a § 4 k.k. i w konsekwencji przyjęcia surowszej kwalifikacji prawnej (por. też np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 kwietnia 2016 r., sygn. akt III KK 427/15, z dnia 24 listopada 2016 r., sygn. akt II KK 348/16, z dnia 8 stycznia 2019 r., sygn. akt III KK 699/18, z dnia 10 lipca 2019 r., sygn. akt II KK

137/19).

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy, z mocy art. 537 § 2 k.p.k. i art. 535 § 5 k.p.k., orzekł jak w wyroku.